

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΤΠΕ)

ΣΤΗΝ

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η έκθεση αυτή αποτελεί μία περίληψη των πορισμάτων του προγράμματος των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην Ειδική Αγωγή (ΕΑ) που πραγματοποίησε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ειδικής Αγωγής κατά την περίοδο 1999-2001. Όλες οι πληροφορίες που παρουσιάζονται εδώ έχουν ληφθεί από τη βάση δεδομένων για τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή http://www.european-agency.org/ict_sen_db/index.html

Η χρήση αποσπασμάτων από το κείμενο αυτό επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι θα γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή.

Αυτή η έκθεση διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή και σε 12 άλλες γλώσσες για την καλύτερη πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές.

Όλες οι ηλεκτρονικές εκδοχές της έκθεσης αυτής είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού: www.european-agency.org.

Η σύνταξη της έκθεσης αυτής έγινε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ειδικής Αγωγής από την Amanda Watkins, Διευθύντρια Προγραμμάτων του Οργανισμού.

Τυπώθηκε από : A/S Modersmalets Tykkeri

ISBN 87-90591-38-0

Νοέμβριος 2001

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ειδικής Αγωγής

Teglgaardsparken 100

DK-5500 Middelfart

Δανία

Τηλ.: +45 64 41 00 20

Fax: +45 64 41 23 03

E-mail: adm@european-agency.org

Web: <http://www.european-agency.org>

ΠΡΟΟΙΜΙΟ	4
1 Το πλαίσιο του προγράμματος ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή	6
1.1 Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο του προγράμματος ΤΠΕ στην ΕΑ	6
1.2 Υπόβαθρο στο Πρόγραμμα ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή	8
1.3 Λογική της Συνοπτικής Έκθεσης.....	9
2 Πολιτικές και πρακτική στην Ευρώπη	11
2.1 Οι ΤΠΕ στις πολιτικές Ειδικής Αγωγής.....	11
2.2 Παροχές και Πρακτική.....	12
2.3 Περίληψη.....	16
3 Προβλήματα που προκύπτουν	18
3.1 Πολιτική σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο	18
3.2 Υποδομή – πρόσβαση σε μηχανικό εξοπλισμό, λογισμικό και διαδίκτυο	19
3.3 Παιδαγωγική	19
3.4 Επίπεδο εκπαιδευτικών	20
3.5. Επίπεδο μαθητών	22
3.6. Αποκτώντας πρόσβαση στην σχετική πληροφόρηση.....	22
3.7 Έρευνα κι Συνεργασία.....	23
3.8. Περίληψη.....	24
4. Το μέλλον των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή	25
4.1 Προϋποθέσεις Ανάπτυξης της Υποδομής των ΤΠΕ	25
4.2 Οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή : επιμόρφωση, υποστήριξη και πληροφόρηση	27
4.2.2 Η χρήση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή.....	27
4.3 Τα βασικά θέματα μελλοντικής έρευνας και συνεργασίας.....	28
4.4 Μέθοδοι για διευκόλυνση των παραπάνω	29
4.5 Περίληψη.....	30
5 Γενικά συμπεράσματα	31
5.1 Πολιτική, παροχές και πρακτικές.....	31
5.2 Παραγωγή και πρόσβαση στην πληροφορία.....	32
5.3 Συνεργασία και υποστήριξη	33
5.4 Συμπερασματικά σχόλια	33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ	35

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η ένταξη των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) αποτελεί σήμερα ένα από τα πρώτα θέματα στην ημερήσια διάταξη της πολιτικής σε όλες σχεδόν τις Ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ηλεκτρονικό Ευρωπαϊκό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (2000) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιγράφει τις ενέργειες που απαιτούνται για την μετάβαση στην Κοινωνία της Πληροφορίας και υπογραμμίζει καθαρά τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει η εκπαίδευση στην πραγματοποίηση της μετάβασης αυτής. Η μελέτη του ΟΟΣΑ «*Μαθαίνοντας πώς να αλλάζουμε: οι ΤΠΕ στα σχολεία*» (2001) δείχνει πολύ καθαρά με ποιο τρόπο οι ΤΠΕ έχουν τη δυνατότητα να μεταμορφώσουν τα σχολεία και την εκπαιδευτική εμπειρία των μαθητών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μέχρι σήμερα, όμως, η γνώση πάνω στη χρήση των ΤΠΕ στο χώρο της Ειδικής Αγωγής (ΕΑ) περιορίζεται στις πηγές σε εθνικό επίπεδο – ενώ είναι ελάχιστες οι πληροφορίες που έχουμε σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ειδικής Αγωγής ανέλαβε μια μεγάλη έρευνα σε όλη την Ευρώπη γύρω από τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην Ειδική Αγωγή (ΕΑ) σε 17 χώρες-μέλη του Οργανισμού. Αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν στο δίκτυο αποκλειστικές τράπεζες δεδομένων με στόχο να υπάρχει εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες γύρω από τις πολιτικές, τα σημαντικά προβλήματα, ενδιαφέρουσες και πρωτοποριακές πρακτικές, τις σημαντικές πηγές πληροφόρησης, καθώς και τις μελλοντικές προοπτικές του χώρου.

Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν από τους Εθνικούς Συνεργάτες του Οργανισμού σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες του χώρου και με ειδικούς για την υποστήριξη, μέσα στα πλαίσια της πολιτικής της ένταξης των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή που ακολουθεί η κάθε χώρα. Η φάση της συγκέντρωσης των στοιχείων του προγράμματος είχε σαν στόχο να καταγραφούν σε κάθε μία από τις χώρες που συμμετείχαν: η σημερινή κατάσταση του χώρου, τα τρέχοντα προβλήματα και μείζονα θέματα, οι κύριες πηγές πληροφοριών που είναι διαθέσιμες, καθώς και τι βλέπουν οι ειδικοί σαν μέλλον των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Πληροφορίες για όλα τα μέλη που πήραν μέρος παρατίθενται σε κατάλογο στο ειδικό τμήμα επικοινωνίας με την κάθε χώρα στη βάση δεδομένων των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Ταυτόχρονα, ενδιαφέροντα παραδείγματα πρακτικών συγκεντρώθηκαν και διαμορφώθηκε ένα δίκτυο δεδομένων και σχετικών πληροφοριών. Οι εμπειρογνώμονες κάθε χώρας τακτικά προσθέτουν παραδείγματα προγραμμάτων ΤΠΕ και ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες σε αυτή τη βάση δεδομένων.

Επισκοπήσεις και παραδείγματα πρακτικών από τη βάση δεδομένων για κάθε χώρα μπορούν να βρεθούν στη διεύθυνση : http://www.european-agency.org/ct_sen_db/index.html

Τα κύρια συμπεράσματα του προγράμματος αυτού έχουν συνοψισθεί σε αυτή την Έκθεση που είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική κορφή και τυπώνεται σε 13 Ευρωπαϊκές γλώσσες.

Όλες οι ηλεκτρονικές παραλλαγές της έκθεσης διατίθενται στη διεύθυνση:
<http://www.european-agency.org/>

Όλες οι πληροφορίες της βάσης δεδομένων είναι προσβάσιμες σε μορφή κειμένου καθώς και σε γραφική απεικόνιση και όλες οι εκθέσεις είναι εύκολα διαθέσιμες μέσω υπερσυνδέσεων του κειμένου.

1 Το πλαίσιο του προγράμματος ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

1.1 Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο του προγράμματος ΤΠΕ στην ΕΑ

Προτού παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα του προγράμματος του Οργανισμού, πρέπει να λάβουμε υπόψη άλλες εργασίες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο εργασίας που εντάσσουν την πληροφόρηση του προγράμματος μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρουσιάζονται ορισμένες απόψεις γύρω από την Ειδική Αγωγή, την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση γενικά και, τέλος, την παρούσα κατάσταση των ΤΠΕ στα περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής.

Γύρω στα 10% του πληθυσμού στην Ευρώπη έχει κάποια μορφή αναπηρίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999) και υπολογίζεται ότι υπάρχουν 84 εκατομμύρια μαθητές –περίπου 22% ή 1 στους 5 του συνολικού πληθυσμού σχολικής ηλικίας – που χρειάζονται ειδική εκπαίδευση είτε μέσα σε κοινές τάξεις, σαν μέρος μιας ειδικής τάξης, είτε σε ένα ξεχωριστό ίδρυμα (Ευρυδίκη, 2000). Ανάλογα με τον τρόπο που ένα παιδί αναγνωρίζεται και αξιολογείται στις ευρωπαϊκές χώρες, οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελούν το 2% με 18% του πληθυσμού σχολικής ηλικίας (Ευρωπαϊκός Οργανισμός / Meijer, 1998).

Σήμερα, η παροχή εκπαίδευσης σε μαθητές με ειδικές ανάγκες ποικίλλει από χώρα σε χώρα στην Ευρώπη ανάλογα με τις διαφορετικές εθνικές πολιτικές. Παρά τις διαφορές ανάμεσα στην πολιτική τοποθέτηση και απόψεις για τις πρακτικές παροχής εκπαίδευσης, όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνούν στο ότι η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών κάθε μαθητή και φοιτητή μπορεί να αντιμετωπισθεί σαν ένα στοιχείο σημαντικό για την εγγύηση της ποιότητας ζωής σε όλους του Ευρωπαίους πολίτες. Σε όλες τις χώρες, οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας αποτελούν ολοένα και περισσότερο ένα σημαντικό εργαλείο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών.

Το ηλεκτρονικό *Ευρωπαϊκό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα* (2000) της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογραμμίζει το γεγονός ότι η εκπαίδευση είναι η βάση για την Κοινωνία της Πληροφορίας, αφού έχει επιπτώσεις στη ζωή όλων των πολιτών. Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης «*Προς Ένα Ευρωπαϊκό Πεδίο Έρευνας*» (2000) θέτει το ζήτημα της βελτίωσης της συνεργασίας ανάμεσα στην έρευνα, τη βιομηχανία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενθαρρύνοντας τη διευρωπαϊκή έρευνα και την ανταλλαγή των γνώσεων ανάμεσα στον κόσμο της έρευνας, των επιχειρήσεων και της εκπαίδευσης, ούτως ώστε να αξιοποιούνται όλες οι δυνατότητες της Κοινωνίας της Πληροφορίας από όλους.

Η μελέτη του ΟΟΣΑ «*Μαθαίνοντας πώς να αλλάζουμε: οι ΤΠΕ στα Σχολεία*» (2001) δείχνει καθαρά πώς οι ΤΠΕ μπορούν πράγματι να μεταμορφώσουν τις σχολικές εμπειρίες των μαθητών σε όλες τις χώρες. Η μελέτη υπογραμμίζει το πώς οι χώρες πραγματοποιούν μεγάλες οικονομικές επενδύσεις (μέχρι \$61 δισεκατομμύρια ετησίως σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ)

και επενδύσεις σε χρόνο για να εφοδιαστούν πλήρως τα σχολεία με ηλεκτρονικό εξοπλισμό, λογισμικό και σύνδεση με το διαδίκτυο. Τα στοιχεία από το δίκτυο «Ευρυδίκη» (*Αριθμοί Κλειδιά 2000*) δείχνουν πώς όλες σχεδόν οι Ευρωπαϊκές, οι ΕΖΕΣ και οι πριν από την ένταξη χώρες διαθέτουν εθνική πολιτική που προωθεί την ένταξη των ΤΠΕ στον τομέα της εκπαίδευσης. Επιπλέον, οι περισσότερες χώρες σήμερα υλοποιούν εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα και πρωτοβουλίες για την ένταξη και υποστήριξη των ΤΠΕ στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς.

Όμως, σύμφωνα με τις παρούσες ενδείξεις μια «κοινωνία της πληροφορίας για όλους» – όπως παραδείγματος χάριν, περιγράφει ο Στεφανίδης και ά.(1998), η υλοποίηση της έννοιας της εύκολης πρόσβασης σε όλα τα ηλεκτρονικά προγράμματα και μηχανήματα για όλες τις κατηγορίες χρηστών σε όλο τον κόσμο – είναι μακριά από την πραγματική κατάσταση που ισχύει για όλους τους μαθητές της Ευρώπης. Η μελέτη του ΟΟΣΑ υπογραμμίζει ότι η εγκατάσταση των μηχανημάτων και η χρήση των ΤΠΕ για την εκτέλεση παραδοσιακών εντολών με διαφορετικούς τρόπους δεν αρκούν από μόνες τους για να εξασφαλίσει σε μαθητές και καθηγητές τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν πλήρως την κοινωνία της πληροφορίας. Υποστηρίζει, ακόμη, ότι τα σχολεία οφείλουν να μάθουν πως να αλλάξουν τον τρόπο μάθησης προκειμένου να αναπτυχθούν οι δυνατότητες των ΤΠΕ για κάθε ένα μαθητή χωριστά.

Επιπροσθέτως, τα στοιχεία από το δίκτυο «Ευρυδίκη» (200) δείχνουν ότι οι δομές υποστήριξης, που είναι απαραίτητες για τη μεγιστοποίηση της χρήσης ΤΠΕ, δεν συνοδεύουν πάντα την παροχή ηλεκτρονικού εξοπλισμού και προγραμμάτων στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Παρόλο που η χρήση των ΤΠΕ έχει συμπεριληφθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα των περισσότερων χωρών, συχνά διδάσκεται σαν ένα ξεχωριστό μάθημα. Και ακόμη πιο σημαντικό, η κατάρτιση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών μπορεί να προσφέρεται συχνά σαν δυνατότητα επιλογής, δεν είναι όμως υποχρεωτική και η υποστήριξη από ειδικευμένο προσωπικό υπάρχει μόνο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η μελέτη «*Πώς Αλλάζει η Μάθηση*»(1998) του Δικτύου Ευρωπαίων Ειδικών πάνω στην εκπαιδευτική Τεχνολογία, υποστηρίζει ότι η βασική κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στις ΤΠΕ πρέπει να οδηγεί στην επιμόρφωση για την ανάπτυξη παιδαγωγικών δεξιοτήτων και την κατανόηση όλων των δυνατοτήτων χρήσης των ΤΠΕ στις τάξεις για την καλύτερη αξιοποίησή τους.

Σύμφωνα με την μελέτη του δικτύου «Ευρυδίκη» TPE@Europe.edu: *Τεχνολογίες των Πληροφοριών και Επικοινωνίας στα Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Συστήματα* (2001), οι ΤΠΕ από μόνες τους δεν θα επιφέρουν μαζικές αλλαγές στα εκπαιδευτικά συστήματα στις Ευρωπαϊκές χώρες εκτός και εάν αναπτυχθούν πλήρως οι δυνατότητές τους σαν ένα εργαλείο μάθησης. Η μελέτη αυτή δείχνει ότι πολλές χώρες ευρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ένταξης της Τεχνολογίας σε τομείς των εκπαιδευτικών τους συστημάτων και ότι το πώς θα μπορούσε η τεχνολογία να επηρεάσει αληθινά τις εκπαιδευτικές μεθόδους δεν έχει ακόμη φανεί.

Τα στοιχεία από το Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο (1999) καταγράφουν την ανομοιογένεια στην πρόσβαση στον ηλεκτρονικό εξοπλισμό σε ολόκληρη την Ευρώπη (ποικίλλει από 7 έως 150 μαθητές για κάθε ηλεκτρονικό Υπολογιστή σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και από 5 έως 37 σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας) και πρόσβαση στο Διαδίκτυο (ανάμεσα σε 5% και 90% σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και 47% και 100% σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας που είναι συνδεδεμένα με το Διαδίκτυο). Ενώ οι αριθμοί εδώ είναι πιθανόν να έχουν αλλάξει δραματικά στην περίοδο που έχει μεσολαβήσει, είναι φανερό ότι παραμένει μια μεγάλη ανομοιομορφία στην δυνατότητα πρόσβασης των μαθητών σε όλη την Ευρώπη στα διάφορα είδη τεχνολογίας της πληροφορίας. Η μελέτη του δικτύου « Ευρυδίκη» (2001) εξετάζει τις πιθανές επιπτώσεις αυτής της ανισότητας στην προσβασιμότητα – θεωρεί ότι επίκειται ένα «ψηφιακός διχασμός», εκτός και εάν οι χώρες φροντίσουν ώστε ορισμένες ομάδες να μη μείνουν σε μειονεκτική θέση ως προς την πρόσβαση και την ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Ενώ υπάρχουν πολύ σημαντικές πηγές σε εθνικό επίπεδο, οι πληροφορίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη χρήση των ΤΠΕ σε μαθητές με διαφορετικές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι πολύ περιορισμένες. Καμία από τις ευρωπαϊκές μελέτες που αναφέρθηκαν παραπάνω δεν έχει ασχοληθεί ειδικά με τη χρήση των ΤΠΕ από μαθητές με ειδικές ανάγκες. Κατ'αναλογία, ενώ υπάρχει ένα ευρύ διεθνές φόρουμ ερευνών – διεθνής σχεδιασμός στην επαφή ανθρώπου με κομπιούτερ – που εστιάζει το ενδιαφέρον στη βελτίωση προσβασιμότητας σε ΤΠΕ για ανθρώπους με όλων των ειδών τις αναπηρίες, πολύ σπάνια συμπεριλαμβάνει συζητήσεις που αφορούν στις ανάγκες μαθητών με Ειδικής Αγωγής ή στους δασκάλους και τους ειδικούς που ασχολούνται μαζί τους (Ευρωπαϊκός Οργανισμός / Watkins, 2001). Οι πληροφορίες για τις πολιτικές και τη μεθοδολογία των ΤΠΕ μέσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής για τα σημαντικά προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΤΠΕ μέσα σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο δεν είναι εύκολα διαθέσιμες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο είτε σε εκπαιδευτικούς ή σε ΤΠΕ ερευνητές από παρατηρητές.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο της ευρείας εφαρμογής των ΤΠΕ στην εκπαίδευση σε όλη την Ευρώπη, αλλά και της περιορισμένης διαθεσιμότητας της πληροφορίας σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ μέσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής, έχει αναπτυχθεί το Πρόγραμμα του Οργανισμού.

1.2 Υπόβαθρο στο Πρόγραμμα ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

Η Τεχνολογία Πληροφοριών είναι ένα από τα κυριότερα εργαλεία για την επικοινωνία και για τη διάχυση της πληροφορίας που χρησιμοποιείται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό. Το γεγονός αυτό ήταν πολύ σημαντικό στη χρήση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή και αντιμετωπίστηκε σαν το κέντρο βάρους της έρευνας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο κατά το 1999 –2001, ο στόχος του οποίου ήταν να ιδρυθεί μία τράπεζα δεδομένων σε σχέση με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Συγκεκριμένα, οι στόχοι του προγράμματος ήταν:

- να παράσχει μία επισκόπηση της υπάρχουσας πληροφόρησης για κάθε μία χώρα σε σχέση με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή
- να υπογραμμίσει τα σημαντικά θέματα σχετικά με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

να καταγράψει περιπτώσεις ενδιαφέρουσας πρακτικής των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή που θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμο υλικό αναφοράς για τους καθηγητές και τους ειδικούς υποστήριξης σε άλλες χώρες

Οι βάσεις δεδομένων δημιουργήθηκαν σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες στις ΤΠΕ και υποστήριξης στην Ειδική Αγωγή που λειτούργησαν σαν σημαντικοί παράγοντες καθώς και με ένα κοινό – στόχο για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Είναι σημαντικό να τονίσουμε τη σημασία της συνεισφοράς των εμπειρογνομένων αυτών από κάθε χώρα , διότι - χωρίς τη συμβολή τους- το πρόγραμμα δεν θα μπορούσε να είναι τόσο λεπτομερές, όσο τώρα, ή να έχει θέσει τους σωστούς στόχους. Όλες οι πληροφορίες για επαφή μαζί τους βρίσκονται σε ειδικό κεφάλαιο στη βάση δεδομένων: http://www.european-agency.org/ict_sen_db/index.html

Η πρώτη φάση του προγράμματος ήταν να αναπτυχθεί η πληροφόρηση μέσω του δικτύου σχετικά με τις ΤΠΕ στο χώρο της Ειδικής Αγωγής στις χώρες: Αυστρία, Βέλγιο (Φλαμανδική και Γαλλική κοινότητα), Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισλανδία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία και τη Μεγάλη Βρετανία.

Σε όλα τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί για κάθε μία χώρα φάνηκαν τα πλεονεκτήματα αλλά και οι αδυναμίες στις πολιτικές και την υποδομή (μηχανικό εξοπλισμό, λογισμικό καθώς και πρόσβαση στο διαδίκτυο), στην υποστήριξη εμπειρογνομένων, στην πρόσβαση σε πληροφορίες και ΤΠΕ εκπαίδευση που είναι διαθέσιμα σε εκπαιδευτικούς σε περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής. Η ανάλυση όλων των πληροφοριών έχει οδηγήσει στη σύνταξη αυτής της έκθεσης.

1.3 Λογική της Συνοπτικής Έκθεσης

Ο στόχος της σύντομης αυτής έκθεσης είναι να συνοψίσει τα κυριότερα συμπεράσματα των επισκοπήσεων κάθε μιας χώρας. Εκτός από την παροχή πληροφοριών, έγινε μια προσπάθεια να καταγραφούν οι κυριότερες τάσεις στην ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή στις διάφορες χώρες, καθώς και να επισημανθούν τα σπουδαιότερα προβλήματα και οι πιθανές επιπλοκές τους. Η έκθεση αυτή δεν παρουσιάζει μια αυστηρή ανάλυση των δεδομένων, αλλά μια σύνθεση μάλλον των διαθέσιμων πληροφοριών με άξονες τα θέματα κλειδιά των πολιτικών και μεθοδολογίας, καθώς και των πιθανών μελλοντικών τάσεων των ΤΠΕ στο χώρο της Ειδικής Αγωγής.

Αυτή η έκθεση έχει εκπονηθεί σε στενή συνεργασία με το δίκτυο των ΤΠΕ εμπειρογνομένων του Οργανισμού που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Στόχος της ήταν – ύστερα από κοινή συμφωνία - η παρουσίαση ζητημάτων που ισχύουν σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, και όχι στο επίπεδο μιας μεμονωμένης χώρας. Έτσι, η έκθεση αυτή θέτει προς συζήτηση σημεία που παρατηρούνται σε όλες τις χώρες. Ελπίζουμε ότι, κατ'αυτόν τον τρόπο, θα προσφέρει πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή συζήτηση γύρω από τη χρήση των ΤΠΕ γενικά. Ελπίζουμε επίσης ότι η έκθεση αυτή αντανακλά τους στόχους του προγράμματος για την προώθηση της διεθνούς ανταλλαγής που δεν

επικεντρώνεται μόνο στη σύγκριση ανάμεσα στις διαφορετικές προσεγγίσεις των χωρών για διάφορα σημαντικά θέματα, αλλά έχει σκοπό την αξιοποίηση των εμπειριών των άλλων για καλύτερη ποιότητα στα προγράμματα εκπαίδευσης και ένταξης.

Η έκθεση αυτή είναι διαθέσιμη μόνο για να παράσχει μία περιορισμένη γνώση γύρω από τον πλούτο των πληροφοριών που συγκεντρώνονται σαν μέρος του προγράμματος. Συστήνουμε στους αναγνώστες μας να διαβάσουν τις συνολικές επισκοπήσεις των βάσεων δεδομένων ΤΠΕ για την Ειδικής Αγωγής. (http://www.european-agency.org/ict_sen_db/index.html) για λεπτομερέστερη περιγραφή της κατάστασης στην κάθε χώρα που έχει συμμετάσχει.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν, εξετάζονται τα σημαντικά συμπεράσματα και οι τάσεις γύρω από τις πολιτικές και προσεγγίσεις ως προς την αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζονται και ως προς το μέλλον των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή.

2 Πολιτικές και πρακτική στην Ευρώπη

Η μελέτη του δικτύου «Ευρυδίκη» (2001) περιγράφει με σαφήνεια την εθνική εκπαιδευτική πολιτική κάθε χώρας για τις ΤΠΕ και τα συνακόλουθα προγράμματα παροχής και πρακτικής που ακολουθεί κάθε μία από τις χώρες που συμμετέχουν. Το παρόν πρόγραμμα εστιάζει το ενδιαφέρον του ιδιαίτερα στις πολιτικές και μεθόδους για την ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Παρακάτω ακολουθεί μια περίληψη των κυρίων ζητημάτων στο χώρο αυτό.

2.1 Οι ΤΠΕ στις πολιτικές Ειδικής Αγωγής

Οι χώρες που συμμετείχαν περιέγραψαν την πολιτική για την ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή, που περιελάμβανε τις αρχές, τις προθέσεις, τα μέσα, τους στόχους, καθώς και το σχετικό χρονοδιάγραμμα.

Οι προτεραιότητες στις πολιτικές σε εθνικό επίπεδο καλύπτουν πέντε τομείς: την υποδομή, την υποστήριξη των πρακτικών, την κατάρτιση, τη συνεργασία/έρευνα και την αξιολόγηση. Διαφορετική έμφαση δίνεται σε διαφορετικές όψεις. Οι περισσότερες χώρες έχουν γενικές πολιτικές για τις ΤΠΕ – όχι ειδικά για την Ειδική Αγωγή – που περιλαμβάνουν προσεγγίσεις και στόχους σχετικά με το χώρο αυτό. Οι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι των εθνικών πολιτικών για τις ΤΠΕ στα εκπαιδευτικά συστήματα επιβάλλουν την άμεση παροχή της υποδομής (σε μηχανικό εξοπλισμό και λογισμικό) σε εκπαιδευτικούς και μαθητές. Οι πολιτικές επηρεάζουν, επίσης, την πρόσβαση των καθηγητών στην κατάρτιση, υποστήριξη και πληροφόρηση γύρω από τις ΤΠΕ.

Στις περισσότερες χώρες δεν υπάρχει ιδιαίτερη εθνική πολιτική για την ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Η γενικότερη πολιτική ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση προωθεί την παροχή ίσων ευκαιριών για εκπαίδευση γύρω από και μέσα από τις ΤΠΕ. Σε μερικές χώρες, η εθνική εκπαιδευτική πολιτική προβλέπει για τους μαθητές Ειδικής Αγωγής τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους μαθητές – και αυτό συμπεριλαμβάνει την πρόσβαση στις κατάλληλες ΤΠΕ.

Στις περισσότερες χώρες όπου υπάρχει σε εθνικό επίπεδο μία γενικότερη στρατηγική ή ένα πρόγραμμα ένταξης των ΤΠΕ – ή όπως έχει οριστεί ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης ή σύστημα χρηματοδότησης – το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις ΤΠΕ στην ΕΑ. Μόνο σε μία όμως χώρα υπάρχει μια συγκεκριμένη πολιτική όπου οι ΤΠΕ έχουν ενταχθεί σαν ένα ιδιαίτερο στοιχείο της εθνικής νομοθεσίας για τις αναπηρίες και την Ειδική Αγωγή. Σε μερικές χώρες, σαν μέρος της εκπαιδευτικής πολιτικής, οι ΤΠΕ συμπεριλαμβάνονται μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα που ισχύει για όλους τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σε όλες τις χώρες, την ευθύνη για την υλοποίηση των πολιτικών φέρουν διάφοροι φορείς – σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, σε επίπεδο σχολικής μονάδας (ΤΠΕ εμπειρογνώμονες και/ή οι συντονιστές εκπαιδευτικών Ειδικής

Αγωγής) σε επίπεδο κέντρων υποστήριξης (επιθεώρηση, ειδήμονες/ειδικοί κ.λ.π.). Τη συνολική ευθύνη έχει το Υπουργείο, ενίοτε σε περιφερειακό επίπεδο – οι Τοπικές Αρχές - και τέλος, την ευθύνη για την υλοποίηση φέρουν οι αρμόδιοι φορείς – συμπεριλαμβανομένων ακόμη και ιδιωτικών επιχειρήσεων/εταιρειών (π.χ. προμηθευτών δικτύων).

Μέσα σε χώρες με σύστημα αποκέντρωσης της διοίκησης (ιδιαίτερα εκείνες με αυτόνομες περιοχές που έχουν τα δικά τους νομοθετικά πλαίσια και τη δικαιοδοσία για λήψη αποφάσεων), οι αποφάσεις για την πολιτική και τα προγράμματα υλοποίησης λαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο μέσα στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων της εθνικής πολιτικής.

Σε χώρες με συγκεντρωτική οργάνωση – ιδίως στις μικρότερες χώρες – η υλοποίηση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή μπορεί να γίνει σαν πρωτοβουλία στο επίπεδο του σχολείου, ή ακόμη και με πρωτοβουλία κάποιου εκπαιδευτικού.

Μια μορφή αξιολόγησης των γενικών ΤΠΕ πολιτικών υπάρχει στην πλειοψηφία των κρατών. Όμως, ειδική ενημέρωση για τις ΤΠΕ και την επίδραση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και μάθηση υπάρχει σε ένα περιορισμένο αριθμό κρατών μόνο.

2.2 Παροχές και Πρακτική

Το πρόγραμμα ένταξης των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή δεν απαιτούσε από τους συμμετέχοντες να περιγράψουν πώς οι ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκαν μέσα σε περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής. Όμως, από τις γενικές περιγραφές που υπάρχουν, είναι φανερό ότι οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται για να ικανοποιήσουν μία σειρά από λειτουργίες: σαν ένα εργαλείο για μαθητές και καθηγητές, αποτελώντας μέρος του ευρύτερου μαθησιακού περιβάλλοντος, σαν ένα βοήθημα επικοινωνίας για μαθητές και εκπαιδευτικούς και σαν τεχνολογία υποστήριξης για την ικανοποίηση ιδιαίτερων αναγκών.

Παρόμοια, ήταν πέρα από το στόχο του προγράμματος η διερεύνηση της τεχνικής υποδομής (αριθμός υπολογιστών και διαθεσιμότητα λογισμικού) σε κάθε χώρα. Η δυνατότητα να ληφθεί και η υποδομή υπόψη συζητήθηκε, αλλά το συμπέρασμα ήταν ότι ενώ τα στοιχεία αυτά θα ήταν πολύ χρήσιμα, η εξεύρεσή τους θα ήταν πολύ δύσκολη, καθώς και η σύγκριση ανάμεσα στις διάφορες χώρες.

Το κεφάλαιο αυτό επικεντρώνεται στην περιγραφή των μορφών εκπαιδευτικής παροχής στα περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής, σαν αποτέλεσμα της πολιτικής σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, και στα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της παροχής αυτής.

2.2.1. Δίκτυα υποστήριξης από ΤΠΕ εμπειρογνώμονες στην Ειδική Αγωγή

Οι κατάλληλες υποστηρικτικές δομές για την υλοποίηση της ένταξης των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή θεωρείται τόσο σημαντική για πολλούς εκπαιδευτικούς, όσο η ύπαρξη εξοπλισμού και λογισμικού προς χρήση. Αυτό είναι κάτι που τονίζεται από όλες τις χώρες με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Οι διάφορες υποστηρικτικές δομές στα κράτη παρουσίαζαν συνδυασμούς ενός ή περισσότερων από τα κάτωθι:

- Εθνικοί φορείς ειδικοί για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση
- Υπηρεσίες άμεσης υποστήριξης σε εκπαιδευτικούς και μαθητές μέσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής
- Ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες πολλαπλών χρήσεων όπου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντλήσουν συμβουλές, πληροφορίες και υλικό
- Εξειδικευμένες ομάδες εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο
- Ειδικοί ηλεκτρονικοί τόποι και δίκτυα διασύνδεσης
- Ενδοσχολική υποστήριξη

Οι περισσότερες χώρες προσφέρουν πολυάριθμες αλληλοεξαρτώμενες ΤΠΕ υπηρεσίες σε εκπαιδευτικούς της Ειδικής Αγωγής. Η σημασία της ενδοσχολικής υποστήριξης τονίσθηκε ιδιαίτερα, αλλά στάθηκε ταυτόχρονα μία περιοχή πιθανών δυσκολιών, διότι ενώ οι περισσότερες χώρες πρότειναν ότι το κάθε σχολείο θα μπορούσε να έχει ορίσει προσωπικό ειδικά καταρτισμένο για να παίξει το ρόλο του συντονιστή, το προσωπικό αυτό δε διέθετε οπωσδήποτε την απαραίτητη κατάρτιση στις ΤΠΕ.

2.2.2. Οι ΤΠΕ στην κατάρτιση Ειδικής Αγωγής

Οι ΤΠΕ φαίνεται πως αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της αρχικής εκπαίδευσης των δασκάλων/καθηγητών στις περισσότερες χώρες – το γεγονός αυτό τονίζει η μελέτη του δικτύου «Ευρυδίκη» (2000), όπως και τα συμπεράσματα του προγράμματος αυτού. Ωστόσο, η κατάρτιση στη χρήση των ΤΠΕ για την αντιμετώπιση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, συμπεριλαμβάνονταν στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε λίγες μόνο από τις χώρες που πήραν μέρος στο πρόγραμμα αυτό.

Σχετικά με την κατάρτιση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών, οι περισσότερες χώρες προσφέρουν γενικά μαθήματα για τις ΤΠΕ. Η ενδοσχολική κατάρτιση εκπαιδευτικών που να επικεντρώνεται στη χρήση ΤΠΕ στο χώρο της Ειδικής Αγωγής διαπιστώθηκε ότι υπήρχε σε λιγότερες από τις μισές χώρες που συμμετείχαν. Όμως, οι ΤΠΕ είναι αναπόσπαστο μέρος του κύκλου μαθημάτων εξειδίκευσης των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής στις περισσότερες χώρες.

Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες των ΤΠΕ συστημάτων στην ΕΑ

Οι χώρες κατέγραψαν η κάθε μια τα κύρια προτερήματα και τις αδυναμίες των συστημάτων ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Σχετικά με τις αδυναμίες, οι παρακάτω παράγοντες εντοπίστηκαν σαν προβλήματα:

Κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων για την υλοποίηση των πολιτικών
Προβλήματα στη συνειδητοποίηση των πλεονεκτημάτων και των δυνατοτήτων των ΤΠΕ – σε επίπεδο χάραξης πολιτικής και εφαρμογής της
Έλλειψη πληροφόρησης για τις ανάγκες και απαιτήσεις των σχολείων και των μαθητών πάνω στις οποίες θα βασίζονταν οι πρωτοβουλίες πολιτικής
Περιορισμένη οικονομική υποστήριξη της εκπαιδευτικής παροχής ή χρηματοδότηση που δεν είχε σαν στόχο την κάλυψη αναγκών
Έλλειψη κατάρτισης ειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού, περιορισμένη ευελιξία στις ευκαιρίες κατάρτισης
Ανεπαρκής υποδομή
Απουσία επίσημης εθνικής δομής υποστήριξης για τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή
Ανομοιογένεια στην πρόσβαση σε ειδικές γνώσεις σε περιφερειακό επίπεδο
Περιορισμένες διαθέσιμες πηγές εξειδικευμένης (κυρίως on-line) πληροφόρησης
Γεωγραφική απομόνωση των εκπαιδευτικών

Ωστόσο, υπήρχαν προφανή πλεονεκτήματα που αναφέρονταν σε ορισμένα ή σε όλα τα συστήματα των χωρών:

Ικανοποιητική εφαρμογή σε τοπικό επίπεδο με βάση τους στόχους και τις ανάγκες
Στερεές δομές υποστήριξης των εκπαιδευτικών
Ένταξη των ΤΠΕ σε προγράμματα για εξατομικευμένη εκπαίδευση των μαθητών
Δυνατότητα για επιπρόσθετη ΤΠΕ χρηματοδότηση σε περίπτωση ανάγκης, κατόπιν αίτησης προς τις Αρχές
Υψηλή αναλογία προσωπικού στον τομέα των ΤΠΕ γενικά
Πρόσβαση στην παγκόσμια πληροφόρηση
Ειδικά προγράμματα και πρωτοβουλίες
Τα δικαιώματα των μαθητών για μια κατάλληλη πολιτική ΤΠΕ σαν θεωρητικό πλαίσιο αρχών
Ισχύουσα ή επικείμενη νομοθεσία για τις αναπηρίες και την Ειδική Αγωγή που θα προωθήσει την ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

Μπορεί να παρατηρηθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτά τα θετικά σημεία είναι συχνά οι παράγοντες που αντιμετωπίζουν τις προαναφερθείσες αδυναμίες. Υπάρχουν στοιχεία μέσα στα εθνικά συστήματα ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή για τα οποία απαιτείται προσοχή, αλλά ταυτόχρονα δίνονται στους ειδήμονες του χώρου χρήσιμες πληροφορίες για το πώς να υπερπηδούν εμπόδια μέσα στο σύστημα, μακροπρόθεσμα.

2.2.3 Παράγοντες που εμποδίζουν και διευκολύνουν τη χρήση των ΤΠΕ στην ΕΑ

Μαζί με τις ΤΠΕ στα συστήματα Ειδικής Αγωγής, οι συμμετέχοντες έπρεπε να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που διευκόλυναν ή εμποδίζαν τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιήσουν τις ΤΠΕ σε περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής. Ενώ η κάθε χώρα έδινε συγκεκριμένες πληροφορίες, τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ μπορούν να θεωρηθούν ότι ισχύουν γενικά για όλες τις χώρες.

Οι κυριότεροι αρνητικοί παράγοντες ήταν:

- Έλλειψη αυτοπεποίθησης από πλευράς των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή ΤΠΕ
- στα προγράμματα Ειδικής Αγωγής και στο αναλυτικό πρόγραμμα
- Έλλειψη ανταλλαγής πληροφοριών, κοινών εμπειριών σε επίπεδο σχολικής μονάδας αλλά και ανάμεσα στις σχολικές μονάδες
- Περιορισμένη δυνατότητα των σχολείων για ειδικό εξοπλισμό και λογισμικό και/ή σε αναβάθμιση του ήδη υπάρχοντος
- Πρόσβαση σε υποστήριξη και πληροφόρηση από εμπειρογνώμονες σε επίπεδο σχολικής μονάδας
- Απουσία ξεκάθαρης θέσης μέσα στα σχέδια ανάπτυξης της σχολικής μονάδας
- Έλλειψη παροχής κατόπιν αξιολόγησης των αναγκών των μαθητών
- Ανελαστικές οργανωτικές δομές του σχολείου
- Προβλήματα στη χρήση ΤΠΕ λόγω ηλικίας και φύλου
- Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την περιορισμένη χρήση των ΤΠΕ
- Έλλειψη πρωτοβουλιών για τους εκπαιδευτικούς ώστε να αναλάβουν αρμοδιότητες ΤΠΕ στα σχολεία
- Αρνητική στάση προς τις αλλαγές γενικά και ειδικά στην αλλαγή που έφεραν οι ΤΠΕ
- Περιορισμένη διαθεσιμότητα ή πρόσβαση σε ΤΠΕ κατάρτιση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών
- Περιορισμένη συμμετοχή στην συνεχιζόμενη κατάρτιση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών
- Έλλειψη συντονισμού στις πηγές υποστήριξης, πληροφόρησης και συμβουλευτικής
- Έλλειψη εμπειρογνομόνων ΤΠΕ και/ή ενδιαφέροντος του ειδικευμένου προσωπικού υποστήριξης στην Ειδική Αγωγή (π.χ. ψυχολόγων)
- Περιορισμένες δυνατότητες εκπαιδευτικών για την εφαρμογή των πορισμάτων των ερευνών.

Εξίσου συγκεκριμένοι με τους αρνητικούς παράγοντες, είναι και οι ευνοϊκοί παράγοντες, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Ξεκάθαρη πολιτική για τις ΤΠΕ στην ΕΑ στο σχολείο
- Συμμετοχή και υποστήριξη των επικεφαλής των σχολικών μονάδων
- Κατάλληλος μηχανικός εξοπλισμός, λογισμικό και υποστήριξη σε επίπεδο σχολείου και σχολικής τάξης

Δυνατότητα πρόσβασης σε ειδική κατάρτιση για την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των εκπαιδευτικών
Ειδική ενημέρωση και παραδείγματα από την πρακτική άλλων εκπαιδευτικών
Συνεργασία των εκπαιδευτικών και ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων
Κίνητρα σε εκπαιδευτικούς για μεγαλύτερη συμμετοχή και ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ.
Θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των ΤΠΕ, όσον αφορά στη μάθηση και/ή στη συμμετοχή των μαθητών
Μεγαλύτερη χρήση των ΤΠΕ στο σπίτι, από τους γονείς, και στην κοινωνία γενικότερα
Συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων που παρουσιάζουν οι νέες στρατηγικές διδασκαλίας μέσα από την εφαρμογή των ΤΠΕ
Μεγαλύτερη γνώση που προκύπτει από τα θετικά σημεία των ΤΠΕ σε όλες τις βαθμίδες της εκπαιδευτικής παροχής (συμπεριλαμβάνοντας και τους λήπτες των αποφάσεων πολιτικής)
Περιφερειακός συντονισμός όλων των μορφών ΤΠΕ στην υποστήριξη της Ειδικής Αγωγής.

Εξετάζοντας τους ευνοϊκούς και αρνητικούς παράγοντες για τα συστήματα υποστήριξης των εκπαιδευτικών, είναι σημαντικό να εξετασθούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των πολιτικών στη μεταξύ τους σχέση και ο ρόλος τους σε θέματα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς.

2.3 Περίληψη

Στόχος των υπευθύνων για τη χάραξη πολιτικής πρέπει να είναι :

Η προώθηση της βασικής κατάρτισης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη χρήση των ΤΠΕ
Η εξασφάλιση επαρκούς υποδομής σε μηχανικό εξοπλισμό και λογισμικό για όλους τους μαθητές
Η προώθηση της έρευνας, καινοτομιών και της ανταλλαγής γνώσεων και εμπειριών
Η συνειδητοποίηση των πλεονεκτημάτων των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή από την εκπαιδευτική κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία

Τα τέσσερα αυτά στοιχεία αντανakλώνται στα διάφορα σχόλια των περισσότερων χωρών. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν μέσα από τη γενική και την ειδική πολιτική Ειδικής Αγωγής, τα σχέδια και προγράμματά της. Τα σημεία που αναγνωρίστηκαν σαν μειονεκτήματα και εμπόδια για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην ΕΑ για τους εκπαιδευτικούς, πρέπει να αντιμετωπισθούν θετικά, ούτως ώστε να μετατραπούν σε πλεονεκτήματα και θετικούς παράγοντες. Στα πορίσματα των χωρών, το συμπέρασμα είναι ότι οι πρωτοβουλίες της πολιτικής πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες πρώτα και μετά την υποστήριξη πρωτοβουλιών με στόχο την κάλυψη των πραγματικών αναγκών σε εθνικό, περιφερειακό, σχολικό επίπεδο, καθώς και στο προσωπικό επίπεδο των εκπαιδευτικών και μαθητών.

Υποστήριξη για μεμονωμένους δασκάλους/καθηγητές στη χρήση των ΤΠΕ παρέχεται σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό σχολικό ή συναδελφικό επίπεδο. Ενώ αυτό μπορεί να οδηγεί σε μία σειρά από ευέλικτες υπηρεσίες πληροφόρησης, συμβουλευτικής και πρακτικής ενίσχυσης, παρουσιάζει επίσης προβλήματα από την άποψη του μοιράσματος των αρμοδιοτήτων, δυσχερειών στην πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στην πιθανή έλλειψη συντονισμού των υπηρεσιών για την παροχή πληροφόρησης. Ο συντονισμός και η οργάνωση της υποστήριξης με βάση τις ανάγκες και απαιτήσεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών τους, φαίνεται πως είναι σημαντικοί παράγοντες αποτελεσματικότητας.

3 Προβλήματα που προκύπτουν

Όλες ανεξαιρέτως οι χώρες υπογράμμισαν μία σειρά από θέματα που αυτή τη στιγμή επηρεάζουν την εφαρμογή των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Τα προβλήματα και η έμφαση που δόθηκε στην αντιμετώπιση του κάθε προβλήματος διέφεραν από χώρα σε χώρα, αλλά μπορούμε να πούμε ότι, οι παρακάτω περιοχές προβλημάτων εμφανίστηκαν κοινές σε όλες τις χώρες:

Πολιτικές σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο
 Υποδομή – πρόσβαση σε εξοπλισμό, λογισμικό και διαδίκτυο
 Παιδαγωγική
 Εκπαιδευτικοί
 Μαθητές
 Πρόσβαση σε σχετικές πηγές πληροφόρησης
 Έρευνα και συνεργασία

Η κάθε μία περιοχή θα εξετασθεί μεμονωμένα, αλλά είναι σημαντικό να τονίσουμε τη σημασία της αλληλεπίδρασης και του συσχετισμού μεταξύ τους.

3.1 Πολιτική σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο

Το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι χώρες σχετικά με την Ειδική Αγωγή και τη χρήση των ΤΠΕ, είναι η έλλειψη ενός σταθερού πλαισίου υποστήριξης – προς τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους ειδικούς- που θα ήταν το αποτέλεσμα μιας ξεκάθαρης πολιτικής για τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Τέτοιο υποστηρικτικό πλαίσιο απαιτεί προσωπικό με ανάλογη πείρα, καθώς και ανάλογους πόρους στο επίπεδο της σχολικής μονάδας και του κάθε μαθητή ξεχωριστά, όπως άλλωστε και σε περιφερειακό ή κεντρικό επίπεδο.

Οι πολιτικές πρέπει να εξομαλύνουν τις διαφορές σε πηγές και μορφές υποστήριξης σε κάθε περιοχή όπως και στο επίπεδο της σχολικής μονάδας και σε επίπεδο μαθητή και πρέπει να βασίζονται στην πλήρη κατανόηση της κατάστασης των ΤΠΕ στη συγκεκριμένη περιοχή. Για παράδειγμα, θα ήταν χρήσιμο για μια πολιτική να καθιερώσει : μία επισκόπηση του εξοπλισμού και λογισμικού για τις διάφορες ομάδες στόχους Ειδικής Αγωγής, πληροφορίες για τις ανάγκες των εκπαιδευτικών, ποια συγκεκριμένη κατάρτιση ΤΠΕ απαιτείται, πληροφορίες για τα πρότυπα διαχείρισης των ΤΠΕ στα σχολεία, γενικές γνώσεις για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

Σε σχέση με την παροχή της κατάρτισης σε εκπαιδευτικούς και εξειδικευμένο προσωπικό, κάθε πολιτική θα πρέπει να λειτουργεί σε δύο επίπεδα: εκείνο της κατάρτισης της επόμενης γενιάς των εκπαιδευτικών και ταυτόχρονα στο επίπεδο της εφαρμογής προγραμμάτων κατάρτισης της σύγχρονης γενιάς του εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού προσωπικού.

Συνολικά, η πολιτική των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή πρέπει να είναι στραμμένη προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας ικανοποιητικής υποδομής των ΤΠΕ στο χώρο αυτό.

3.2 Υποδομή – πρόσβαση σε μηχανικό εξοπλισμό, λογισμικό και διαδίκτυο

Το πρόβλημα της πρόσβασης των σχολικών μονάδων σε πόρους νέων τεχνολογιών – εξοπλισμό με υπολογιστές, λογισμικό και πρόσβαση στο διαδίκτυο και χρηματοδότηση για κάλυψη εξόδων – τέθηκε προς συζήτηση σε πολλές χώρες.

Τονίσθηκε επίσης, η ανάγκη για τον εφοδιασμό όλων των μαθητών με το απαραίτητο υλικό – για τον εξοπλισμό όλων των αιθουσών με υπολογιστές, λογισμικό και σύνδεση με το διαδίκτυο, για τον ειδικό εξοπλισμό για μαθητές με ειδικές ανάγκες και για την κάλυψη του κόστους on-line σύνδεσης.

Μακροπρόθεσμα, να είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν πιο ευέλικτοι τρόποι χρηματοδότησης για αγορά και συντήρηση εξοπλισμού νέας τεχνολογίας, που θα έπρεπε να λάβουν υπόψη τα διάφορα μέλη της Κοινωνίας της Πληροφορίας – όπως τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, τους γονείς, τη βιομηχανία και τους ερευνητές – προκειμένου να αποφεύγονται σοβαρά προβλήματα σε όλες τις περιοχές, σε όλες τις χώρες.

Όμως, μαζί με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση πρέπει να επανεξετασθεί το ζήτημα της διαθεσιμότητας του απαραίτητου εξοπλισμού και λογισμικού. Ενώ η παροχή κατάλληλα διαμορφωμένου ή σχεδιασμένου εξοπλισμού παραμένει ένα πρόβλημα, εξετάζεται η πρόσβαση σε λογισμικό που να καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών, καθώς και η πρόσβαση στο υλικό του διαδικτύου που έχει σχεδιασθεί για μαθητές με διαφορετικές ειδικές ανάγκες. Για την υποστήριξη της μάθησης των μαθητών με ειδικές ανάγκες, προτεραιότητα έχει το λογισμικό που να προσαρμόζεται στις ατομικές μαθησιακές απαιτήσεις του κάθε μαθητή. Επιπροσθέτως, ποικίλο λογισμικό πρέπει να είναι διαθέσιμο που να ταιριάζει με το αναλυτικό πρόγραμμα και τους στόχους της κάθε μελέτης.

Οι στόχοι των ΤΠΕ στα περιβάλλοντα Ειδικής Αγωγής μπορούν να ανταποκρίνονται στις ατομικές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των ΕΑ μαθητών μέσω μιας κατάλληλης προσωπικής τεχνικής υποδομής. Η παροχή της κατάλληλης αυτής τεχνικής υποδομής απαιτεί την επαναθεώρηση των βασικών αρχών μάθησης και διδασκαλίας, καθώς και την αναγνώριση των ατομικών τρόπων μάθησης.

3.3 Παιδαγωγική

Ένα βασικό πρόβλημα που είχαν να αντιμετωπίσουν οι χρήστες των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή και οι εμπειρογνώμονες σε πολλές χώρες ήταν: πώς μπορούν οι ΤΠΕ να αποδώσουν μεγαλύτερη αξία στην εκπαιδευτική εμπειρία

των μαθητών με ειδικές ανάγκες; Η πραγματική εκπαιδευτική αξία των ΤΠΕ, και όχι η χρήση τους σαν ένα ακόμη εργαλείο σε μαθησιακό περιβάλλον, είναι το παρόν πρόβλημα. Πότε, πώς και γιατί είναι σκόπιμο να χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ; Πώς μπορεί η χρήση τους να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις και τους ατομικούς στόχους των μαθητών με ειδικές ανάγκες; Αυτά είναι σημαντικά θέματα που αντιμετωπίζουν όλες οι χώρες.

Η ανάπτυξη σχετικών ηλεκτρονικών εκπαιδευτικών πόρων καλής ποιότητας, είναι ένα από τα καθήκοντα. Όμως, οι προσπάθειες να επεκταθεί η καλύτερη εφαρμογή των ΤΠΕ και να επιτευχθεί η νέα ποιότητα μάθησης δεν θα είναι επιτυχής, παρά μονάχα εφ' όσον βρεθούν καινούργιες θεωρίες της μάθησης που θα χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Χρειάζονται μέθοδοι χρήσης των ΤΠΕ σαν ένα παιδαγωγικό βοήθημα στη διδασκαλία όλων των μαθητών.

Άλλες εκπαιδευτικές ερωτήσεις που τίθενται είναι : πώς μπορεί να γίνει η διάχυση των πληροφοριών με την αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ σε μαθησιακά περιβάλλοντα; Πώς μπορεί να γίνει η ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης για καλύτερες παιδαγωγικές πρακτικές; Πώς μπορεί μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα και τα προγράμματα μελετών να προσδιορισθεί πιο καθαρά η σκοπιμότητα της χρήσης της τεχνολογίας πληροφόρησης σε μαθητές Ειδικής Αγωγής; Πώς μπορούν οι μέθοδοι ΤΠΕ να προσαρμοσθούν στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας;

Σε ένα βασικό επίπεδο, υπάρχει το πρόβλημα του πώς οι ΤΠΕ μπορούν να υποστηρίξουν μία ορισμένη παιδαγωγική φιλοσοφία, δηλ. ένα σχολείο για όλους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι ΤΠΕ πρέπει να αποτελούν ένα αναπόσπαστο τμήμα της παροχής Ειδικής Αγωγής, όπου το κάθε σχολείο θα αναπτύσσει τη δική του θεωρία για την καλύτερη χρήση των ΤΠΕ σε σχέση με τις ανάγκες των μαθητών του.

Οι ΤΠΕ προσφέρουν πράγματι πολλές δυνατότητες μέσα σε ένα σχολείο, στους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, και στο ίδιο το σχολείο, ως εκπαιδευτικό οργανισμό. Αλλά υπάρχει η ανάγκη να συνειδητοποιήσουν όλοι τις δυνατότητες αυτές και τα περιθώρια αξιοποίησής τους.. Η αξία τους δεν φαίνεται μόνο επειδή οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν τη νέα τεχνολογία στις καθημερινές εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες. Τα θετικά αποτελέσματα της χρήσης των ΤΠΕ μπορούν να φανούν μόνο εφ' όσον η εφαρμογή τους οδηγεί σε:

- εκπαιδευτικούς που ενισχύονται σημαντικά στην εκπαιδευτική τους πρακτική
- μαθητές που μαθαίνουν περισσότερο και με καλύτερο τρόπο για τους ίδιους
- βελτιωμένη επικοινωνία μέσα από τις ΤΠΕ στο κάθε σχολείο

3.4 Επίπεδο εκπαιδευτικών

Η επαρκής υποδομή και η ύπαρξη καλής ποιότητας εκπαιδευτικού υλικού ΤΠΕ δεν αποτελεί εγγύηση αποτελεσματικής χρήσης ΤΠΕ στα σχολεία. Το ζήτημα που τέθηκε από όλες τις χώρες που συμμετέχουν σε αυτό το πρόγραμμα ήταν η διασφάλιση επαρκών τύπων κατάρτισης των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ για την Ειδική Αγωγή .

Υπάρχουν πολλά προβλήματα που αφορούν την έλλειψη γνώσης και ειδικευσης στις ΤΠΕ. Συχνά , παρατηρείται έλλειψη αυτοπεποίθησης των καθηγητών στη χρήση των ΤΠΕ στην τάξη. Πολλές φορές, δεν έχουν τις βασικές δεξιότητες ή έχουν λίγες ευκαιρίες να τις εξασκήσουν.

Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών που θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη χρήση των ΤΠΕ, πρέπει να εξεταστεί μέσα στα πλαίσια της αρχικής κατάρτισης καθώς και της διαρκούς επιμόρφωσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, οφείλει να έχει ως στόχο να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να ενσωματώσουν τις ΤΠΕ στη καθημερινή τους πρακτική καθώς επίσης , γενικά στον σχεδιασμό ενός ατομικού προγράμματος για κάθε μαθητή . Γενικά η κατάρτιση για τις ΤΠΕ οφείλει να είναι πιο ευέλικτη και να λαμβάνει υπόψη τις ατομικές ανάγκες του εκπαιδευτικού. Επιπλέον , κάθε κατάρτιση στη χρήση των ΤΠΕ πρέπει να εξετάζει μεθοδολογίες, τρόπους διδακτικής και οργάνωσης της μάθησης με σαφή σύνδεση μεταξύ θεωρίας και πράξης.

Οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικής κατάρτισης , είτε για υποστήριξη των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής , είτε για τους βοηθούς καθηγητές των ΤΠΕ. Εντούτοις, το ζήτημα της γενικής έλλειψης κατάρτισης των εκπαιδευτικών καθιστά παράλογο το να προσδοκούμε την αποτελεσματική χρήση τους από αυτούς εφόσον δεν έχουν λάβει αρχική κατάρτιση.

Εάν ο στόχος των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή είναι η πλήρης αξιοποίησή τους, οι εκπαιδευτικοί από τη μεριά τους απαιτούν την πρόσβαση σε πιο εξειδικευμένη γνώση και γενικά υπάρχει η ανάγκη για συστηματική συνεργασία με διάφορους επαγγελματίες που παρέχουν υποστήριξη με διάφορους τρόπους στους εκπαιδευτικούς που δουλεύουν με μαθητές που έχουν ειδικές ανάγκες. Η εφαρμογή των ΤΠΕ στη διαδικασία του σχολικού σχεδιασμού και διαχείρισης πρέπει να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί με πολλή προσοχή. Οι ΤΠΕ στις υπηρεσίες υποστήριξης πρέπει να βελτιωθούν , καθώς και οι εκπαιδευτικές ρυθμίσεις που θα δίνουν την δυνατότητα και το χρόνο συνεργασίας στους εκπαιδευτικούς και στους άλλους επαγγελματίες, επιτρέποντας έτσι την καθοδήγηση και την συμβουλευτική παρέμβαση όσο το δυνατό πιο κοντά στο χώρο εργασίας.

Όλα τα παραπάνω σημεία πρέπει να ληφθούν υπόψη υπό το πρίσμα κάποιων παραγόντων συμπεριφοράς που σχετίζονται με την εφαρμογή των νέων εκπαιδευτικών μεθόδων: αν θέλουμε οι μαθητές να προσεγγίζουν τις πραγματικές δυνατότητες μάθησης των ΤΠΕ , θα πρέπει πρώτα να πειστούν οι εκπαιδευτικοί για την αξία των ΤΠΕ. Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι παράγοντες που αφορούν την ικανότητα των εκπαιδευτικών να προσαρμοστούν , να υιοθετήσουν και να δεχτούν αλλαγές .

Η είσοδος και η συνεχής εφαρμογή των ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες σημαίνει ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί - συμπεριλαμβανομένων , ίσως, και αυτών που δουλεύουν με παιδιά με ειδικές ανάγκες - θα αποτελέσουν μέρος των εξελίξεων στο μαθησιακό περιβάλλον που θα αλλάξει ριζικά το ρόλο των εκπαιδευτικών. Όσο όροι όπως "μαθαίνοντας να μαθαίνω",

“δια βίου μάθηση” και “ον λάνιν εκπαίδευση εξ' αποστάσεως” γίνονται ολοένα και πιο αποδεκτοί τόσο η παραδοσιακή εκπαιδευτική μεθοδολογία θα αλλάζει σημαντικά για όλους τους μαθητές και για αυτούς που δουλεύουν με αυτούς.

3. 5. Επίπεδο μαθητών

Οι αλλαγές που επέρχονται στο εκπαιδευτικό τοπίο θα έχουν επίδραση στην εκπαιδευτική εμπειρία όλων των μαθητών. Η πρόκληση σε σχέση με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή είναι να εξασφαλίσει ότι όλα τα πιθανά πλεονεκτήματα από τις αλλαγές αυτές μπορούν να είναι διαθέσιμα σε όλους τους μαθητές με Ειδικές Ανάγκες. Οι ΤΠΕ σε οποιαδήποτε μορφή πρέπει να είναι διαθέσιμες σε κάθε μαθητή ούτως ώστε να υποστηρίζουν τις ατομικές τους ανάγκες μάθησης .

Εντούτοις, η παροχή υποστήριξης δεν είναι πάντα κατάλληλη ή συγκρίσιμη για κάθε περιοχή . Οι δομές στήριξης αναπτύσσονται , αλλά υπάρχει και μια δυσκολία στην παροχή κατάλληλης εξατομικευμένης στήριξης στους μαθητές με ειδικές ανάγκες, στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς τους.

Η πρόσβαση σε διάφορες μορφές ΤΠΕ μέσα στην εκπαίδευση αποτελεί μια πραγματικότητα για αρκετούς μαθητές με Ειδικές Ανάγκες αλλά όχι για όλους . Η ισότητα στις ευκαιρίες πρόσβασης στις ΤΠΕ διαμέσου μιας κατάλληλης υποδομής , η στήριξη από ειδικούς των ΤΠΕ, και από έμπειρους εκπαιδευτικούς αποτελούν στόχους για την κατάκτηση των οποίων πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

3.6. Αποκτώντας πρόσβαση στην σχετική πληροφόρηση

Η πρόσβαση σε σχετική πληροφόρηση μπορεί να ληφθεί υπόψη σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Υπάρχει η ανάγκη να έχουν πρόσβαση οι μαθητές σε κατάλληλες πληροφορίες από το Διαδίκτυο σε παγκόσμια κλίμακα. Εντούτοις, τα εμπόδια που συναντούν οι μαθητές με ειδικές ανάγκες στο τρόπο που οι πληροφορίες παρουσιάζονται- σε ότι αφορά το επίπεδο, το περιεχόμενο και τις γλώσσες δεν πρέπει να τονίζονται υπερβολικά.

Η πλειοψηφία των χωρών δίνει επίσης έμφαση σε προβλήματα που σχετίζονται με πρόσβαση στην πληροφόρηση των εκπαιδευτικών και των μαθητών με ειδικές ανάγκες. Σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο , μια αποτελεσματική δράση θα μπορούσε να οδηγήσει τους εκπαιδευτικούς στην εξοικείωση με τις σημαντικές αλλαγές και εξελίξεις στο χώρο των ΤΠΕ. Η τεχνολογία αναπτύσσεται ταχέως και είναι ζωτικής σημασίας το να υπάρχουν στοιχεία στη κάθε χώρα για το πώς οι ΤΠΕ μπορούν να αποτελέσουν ένα στήριγμα για τους μαθητές με Ειδικές Ανάγκες.

Το να δώσουμε στους εκπαιδευτικούς και στο ειδικό προσωπικό υποστήριξης πρόσβαση σε ειδικές ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή αποτελεί ένα ζήτημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη από πολλές χώρες. Εξετάζονται οι δυνατότητες να ιδρυθούν πραγματικά ή εικονικά κέντρα πληροφοριών. Η ευθύνη για την οργάνωση αυτών των τραπεζών πληροφοριών πρέπει να ανατεθεί σε έναν οργανισμό-κλειδί. Μια τέτοια τράπεζα δεδομένων ειδικής πληροφόρησης θα μπορούσε άνετα να διαθέτει χρήσιμες πληροφορίες για τα σχέδια και τις

εξελίξεις στις άλλες χώρες. Πρέπει όμως να ξεπεραστούν πρωτίστως τα ζητήματα μετάφρασης πληροφοριών που προέρχονται από άλλη χώρα.

Το να υπάρχει πρόσβαση σε παραδείγματα για το πώς οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται σε άλλες χώρες θεωρείται χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό υποστήριξης αλλά η παρουσίαση αυτών των παραδειγμάτων και των τρόπων που μπορούν αυτά να δώσουν χρήσιμες λεπτομέρειες, απαιτεί προσεκτική σκέψη.

3.7 Έρευνα κι Συνεργασία

Η ανάγκη συστηματικής έρευνας και συνεργασίας μεταξύ των Φορέων Ειδικής Αγωγής για τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή αποτελεί ένα χώρο που πολλές χώρες θεωρούν ότι χρειάζεται ανάπτυξη. Η έρευνα και η συνεργασία μπορούν να θεωρηθούν από τη μια πλευρά ως ξεχωριστές περιοχές ενδιαφέροντος και από την άλλη ως περιοχές κοινού ενδιαφέροντος. Και οι δύο πλευρές χρειάζεται να ληφθούν υπόψη τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο.

Απαιτείται περισσότερη εφαρμοσμένη έρευνα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο που επικεντρώνεται στην ορθολογική βάση για τη χρήση γενικά της τεχνολογίας. Επίσης περισσότερη πληροφόρηση χρειάζεται για τα επιτυχή και καινοτόμα παραδείγματα της έρευνας γύρω από τη χρήση των ΤΠΕ στην πρακτική της Ειδικής Αγωγής.

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει ανάγκη για συντονισμένη συνεργασία για έρευνα για να δημιουργηθεί έτσι, ένα κεντρικό φόρουμ που θα είναι αρμόδιο για την ανάπτυξη και δοκιμή ενός λογισμικού για τις ΤΠΕ, για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες.

Η ανάγκη για μια συνεργασία των Φορέων σε εθνικό επίπεδο τονίστηκε από έναν αριθμό χωρών . Ένα συγκεκριμένο θέμα που τέθηκε , σχετίζεται με την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των σχολείων για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και για άλλες πρωτοβουλίες εφαρμογής των ΤΠΕ. Μια πιο συστηματική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων ή ομάδων επαγγελματιών οφείλει να αντανakλά στην ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών και των γονέων των μαθητών με ειδικές ανάγκες, πράγμα που θα οδηγήσει στην εξέλιξη των εθνικών δικτύων χρηστών των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή που θα στηρίξουν τους εκπαιδευτικούς, το προσωπικό υποστήριξης, τους γονείς κ.λ.π.

Ο αυξημένος βαθμός συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο γενικά θεωρείται ως από όλες τις χώρες κάτι εξαιρετικά θετικό . Οι διακανονισμοί που θα προέρχονται μέσα από συνεργασία θα πρέπει να λάβουν υπόψη και να προωθήσουν διάφορες πρωτοβουλίες έρευνας. Εάν θεωρηθεί ότι η χρήση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή γίνεται αποδεκτή ως ένας στόχος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τότε υπάρχει ένας αριθμός σημαντικών θεμάτων στα οποία η συνεργασία θα μπορούσε να επικεντρωθεί. Η δημιουργία των δικτύων των ΤΠΕ στην Ευρώπη ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς των μαθητών με διαφορετικούς τύπους ειδικών αναγκών είναι μια δυναμική περιοχή.

Η ανάγκη για τράπεζες πληροφοριών για προγράμματα, ενημέρωση, παραδείγματα καινοτόμων πρακτικών και πηγών πληροφοριών και πόρους που σχετίζονται με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή που θα περιέχουν εθνικές και διεθνείς πληροφορίες, θεωρείται ως ένας πολύ σημαντικός τομέας για μια ευρύτερη ευρωπαϊκή συνεργασία που απαιτεί στενή μελλοντική αξιολόγηση.

3.8. Περίληψη

Η σημαντική τάση που πηγάζει από τις εκθέσεις όλων των χωρών είναι ο βαθμός συμφωνίας που υπάρχει μεταξύ των χωρών σχετικά με τα ζητήματα που είναι σε προτεραιότητα. Ενώ η παροχή μιας βασικής υποδομής σε ό,τι αφορά την ποιότητα των λογισμικών εντείνεται, τα πιο σημαντικά προβλήματα σχετίζονται με την ανάπτυξη καθαρά ορθολογικού τρόπου χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τον 'εξοπλισμό' των εκπαιδευτικών με τις απαραίτητες ικανότητες και την πεποίθηση ανταγωνιστικότητας που θα βοηθήσει στην εφαρμογή τους.

Η εξέλιξη της θεωρίας για τη χρήση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή θεωρείται ότι συνεχώς θα προωθείται αν υπάρχουν ευκαιρίες συνεργασίας ανάμεσα στις διάφορες ομάδες εμπλεκομένων (μαθητές και τις οικογένειές τους, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες που προσφέρουν στήριξη και ερευνητές) σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εξάλλου, αυξάνονται οι πιθανότητες να μεγαλώσει ο βαθμός εικονικής συνεργασίας και με ανταλλαγών. Η δύναμη των ΤΠΕ ως εργαλείο επικοινωνίας για την εκπαίδευση και ως ένα εργαλείο μάθησης ενισχύεται και από τις προσωπικές επαφές και ανταλλαγές των ειδικών Ειδικής Αγωγής.

4. Το μέλλον των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

Σε όλο το φάσμα του προγράμματος, οι συμβαλλόμενοι αναφέρθηκαν σε πολύ συγκεκριμένα και ειδικά παραδείγματα των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή που χρειάζεται να εξεταστούν σε βάθος από όσους διαμορφώνουν πολιτική, τους ερευνητές και όσους αναπτύσσουν αυτά τα προγράμματα, και από αυτούς που παρέχουν πληροφορίες. Αυτές οι εισηγήσεις δίνουν μια εικόνα όχι μόνο των τωρινών και μελλοντικών αναγκών αλλά και πώς θα διαμορφωθούν στο μέλλον οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή και εάν εφαρμοστούν στην πράξη οι προτάσεις των ειδικών.

Συγκεκριμένες προτάσεις για την ένταξη των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή είναι οι εξής:

Προϋποθέσεις Ανάπτυξης της Υποδομής ΤΠΕ
 Η παροχή πληροφοριών των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή
 Μελλοντική έρευνα και συνεργασία
 Μέθοδοι διευκόλυνσης όλων των παραπάνω

Οι πληροφορίες στην επισκόπηση κάθε χώρας παρουσιάζουν μια ποικιλία προτάσεων- που είναι τόσο πολλές που δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης αυτής της έκθεσης. Γι' αυτό το λόγο σχετικές πληροφορίες με τα τέσσερα παραπάνω σημεία αναφέρονται παρακάτω επιγραμματικά δείχνοντας κάποιες πτυχές για παραπάνω ανάλυση. Αν και τα σημεία αυτά αναφέρονται κάτω από ευδιάκριτες επικεφαλίδες, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι πολλές προτάσεις συμπίπτουν με άλλες κατηγορίες. Θα πρέπει λοιπόν να έχουμε πάντα υπόψη μας την διασύνδεση των κατηγοριών αυτών.

4.1 Προϋποθέσεις Ανάπτυξης της Υποδομής των ΤΠΕ

Οι προτάσεις που σχετίζονται με την υποδομή των Τεχνολογιών Πληροφοριών μπορούν να χωριστούν σε τρεις υποκατηγορίες : ανάπτυξη λογισμικού και εξοπλισμού, πρόσβαση στο διαδίκτυο και θέματα συμβατότητας.

4.1.1 Ανάπτυξη λογισμικού και εξοπλισμού

Σχετικά με την ανάπτυξη λογισμικού και εξοπλισμού, έχουν γίνει οι παρακάτω προτάσεις:

- Οι καινοτομίες των ΤΠΕ ως μια λύση στα προβλήματα επικοινωνίας και πρόσβασης στις κύριες δραστηριότητες
 - Ρομπότ παιδαγωγικής στήριξης όπως Valiant Robot ή Jeulin' Turtle
 - Παιδαγωγικές συσκευές όπως Lego Dacta ή Electronics Lego
 - Ανάπτυξη συσκευών αναγνώρισης χειρονομιών- κινήσεων
 - Ανάπτυξη ατομικών λύσεων εξοπλισμού και λογισμικού για παιδιά με σοβαρές αναπηρίες
 - Ανάπτυξη λογισμικού για διαγνωστικούς λόγους
 - Ανάπτυξη φορητών υπολογιστών.

Μέσα σε αυτές τις προτάσεις , πρέπει να γίνει μια σαφής αναφορά στο εκπαιδευτικό, τοπικό, φιλοσοφικό και ψυχο-παιδαγωγικό περιβάλλον καθώς και στην τεχνολογική ανάπτυξη.

4.1.2. Πρόσβαση στο διαδίκτυο

Τονίστηκε η σημασία των παρακάτω προτάσεων για μια διευρυμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο:

- E-mail με έξοδο/είσοδο με λόγο
- Μπράουζερ (ανιχνευτής) για μαθητές με σοβαρές δυσκολίες μάθησης , με εύχρηστους μηχανισμούς ελέγχου (π.χ. χρησιμοποιώντας μόνο μερικές εικόνες)
- Βελτίωση των διευκολύνσεων του δικτύου ούτως ώστε να υπάρξει πιο αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων
- Κατασκευή ενός on-line δικτύου (ομάδες συζήτησης , χρήστες) στην Ευρώπη ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς που δουλεύουν με μαθητές που έχουν διαφορετικές ειδικές ανάγκες
- Δημιουργία ενός απλού συστήματος εγκατάστασης ιστοσελίδων
 - Ανάπτυξη ενός διεθνούς εικονικού κέντρου πληροφοριών με όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή.

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από τις προτάσεις , δύο πλευρές που είναι υπέρ της πρόσβασης πρέπει να εξεταστούν: οι αλλαγές που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν την πρόσβαση των μαθητών στη χρήση και στα περιεχόμενα των πληροφοριών του διαδικτύου , αλλά επίσης και οι αλλαγές που θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο πιο αποτελεσματικά.

4.1.3 Συμβατότητα / θέματα εφαρμογής

Εντοπίζονται εδώ τέσσερις πιθανές περιοχές ενδιαφέροντος

- Προσαρμογή ενός κοινού λογισμικού στις ανάγκες των παιδιών με διαφορετικές Ειδικές Ανάγκες
- Μοντέλα που μπορούν να απλουστεύσουν τα πλαίσια των προγραμμάτων που βασίζονται στα windows
- Συνεργασία για να υπάρξει μια συγκεκριμένη μορφοποίηση του κειμένου , εικόνες και ήχοι σε διαφορετικά εκπαιδευτικά υλικά και λογισμικά σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών με Ειδικής Αγωγής.
- Εισαγόμενη έρευνα εξοπλισμού και λογισμικού για να εξασφαλιστεί η συμβατότητα.

Προτάθηκε να αναπτυχθούν όλα τα παραπάνω το καθένα ξεχωριστά μέσα σε ένα ενιαίο πλαίσιο ή σε πλαίσιο συνεργασίας διαφόρων τομέων (ιδιωτικό ή δημόσιο) καθώς και στη βάση διεθνούς συνεργασίας .

4.2 Οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή : επιμόρφωση, υποστήριξη και πληροφόρηση

Η πρόσβαση στην κατάλληλη πληροφόρηση αποτελεί από μόνη της μια σημαντική πηγή υποστήριξης για εκπαιδευτικούς και τους άλλους επαγγελματίες που τους προσφέρουν στήριξη. Οι συμμετέχοντες σε αυτό το πρόγραμμα υποστήριξαν ότι οι πληροφορίες για τις ΤΠΕ γύρω από τις πολιτικές που αφορούν την Ειδική Αγωγή, την χρήση των ΤΠΕ και τους χρήστες των ΤΠΕ είναι τομείς στους οποίους θα ήθελαν να είχαν πρόσβαση, σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

4.2.1 Πολιτικές

Διατυπώθηκαν οι παρακάτω προτάσεις που αφορούν την πολιτική πληροφόρησης:

- Επίσημα έγγραφα που αφορούν τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή σε διάφορες χώρες
- Πληροφορίες για τα αποτελέσματα και την πρόοδο που επιτυγχάνεται μέσα από αυτές τις πολιτικές
- Συγκριτικές εκθέσεις των δομών υποστήριξης για τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή, με στατιστικά στοιχεία και τάσεις

Η πληροφόρηση πάνω στην πολιτική των ΤΠΕ, την εφαρμογή τους στην πράξη και την ανάπτυξή τους σε άλλες χώρες θεωρήθηκε υψηλής σημασίας. Οι ανταλλαγές απόψεων και σκέψεων πάνω στη πολιτική πληροφοριών θεωρούνται ως μια σημαντική βοήθεια της διαδικασίας μάθησης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.2.2 Η χρήση των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή

Η συγκεκριμένη πληροφόρηση για το πώς οι ΤΠΕ εφαρμόζονται σε άλλες χώρες θεωρήθηκε ως κύρια προτεραιότητα. Οι σημαντικότερες προτάσεις ήταν:

- Συγκεκριμένα παραδείγματα προγραμμάτων που έχουν σχέση με τις ρυθμίσεις των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή
- Πρακτικές πληροφορίες για τις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο του εξοπλισμού και λογισμικού
- Επισκοπήσεις πληροφοριών για τον διαθέσιμο εξοπλισμό και λογισμικό που σχετίζεται με τους διάφορους τύπους ειδικών αναγκών
- Παραδείγματα καινοτομιών των στρατηγικών διδασκαλίας που μπορούν να μεταφερθούν από τη μια χώρα στην άλλη
- Παραδείγματα ειδικών προγραμμάτων, καινοτομίες και επιτυχείς εφαρμογές στις ΤΠΕ
- Διεθνείς ανταλλαγές πόρων, συγκρίσεις παροχής πόρων στην Ευρώπη
- Πηγές πληροφοριών για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών
- Πληροφορίες για την επιμόρφωση και τους πόρους επιμόρφωσης που είναι διαθέσιμοι
- Πληροφορίες για την διαχείριση των ΤΠΕ στα σχολεία

- Πληροφορίες για το πώς να εισάγουμε τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Αποτελέσματα και ιδέες της έρευνας και προγράμματα ανάπτυξης σε άλλες χώρες
- Μια τράπεζα δεδομένων που εφαρμόζει συγκεκριμένα πρότυπα, και προσφέρει αξιολόγηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού λογισμικού
- Ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τις πιθανές χρήσεις των ΤΠΕ με μαθητές με ειδικές ανάγκες, αν και η παρούσα χρήση τους είναι περιορισμένη.

Η έμφαση για τη χρήση τέτοιων πληροφοριών θα μπορούσε να αποτελέσει ένα δυναμικό μάθησης μέσα από την εμπειρία των συναδέλφων. Τονίστηκε ότι για να πετύχει μια τέτοια μάθηση θα πρέπει να υπάρξουν όχι μόνο περιγραφές παραδειγμάτων, αλλά και κάποια ανάλυση των λόγων που είναι ή δεν είναι επιτυχή αυτά τα παραδείγματα. Έγινε η πρόταση να υπάρξει μια αξιολόγηση αυτών των παραγόντων του περιεχόμενου των παραδειγμάτων χρήσης που θα μπορούσε να συνεισφέρει στη μάθηση και στη μεταφορά παραδειγμάτων από τη κατάσταση που επικρατεί από μια χώρα στην άλλη.

4.2.3 Άλλοι χρήστες

Ειδικές πληροφορίες για τους χρήστες που εστιάζονται σε:

- Διευθύνσεις ειδικών και ιδρυμάτων στις διάφορες χώρες
- Διεθνείς επαφές για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των ΤΠΕ
- Σύνδεση με ιστοσελίδες Ειδικών Σχολείων και άλλων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Πανεπιστημίων της Ευρώπης
- Πληροφορίες για σημαντικές διεθνείς διασκέψεις /σεμινάρια κ.λ.π.
- Πληροφορίες για τις ανάγκες των εκπαιδευτικών για προϊόντα και υπηρεσίες

Από τις περισσότερες χώρες θεωρούνται απαραίτητες οι πληροφορίες που παρέχουν λεπτομέρειες για μια (το ποιος) εικονική και απ'ευθείας επικοινωνία (πώς) μεταξύ ατόμων και οργανισμών. Σε αυτό προστίθεται η πρακτική ανάγκη για περισσότερη πληροφόρηση πάνω στις ανάγκες και τις προϋποθέσεις (τι) και των ατόμων και των οργανισμών που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή. Με το να γνωρίζουμε το ποιος, το πώς και το τι, η πληροφόρηση καθίσταται ένας σημαντικός τομέας για μελλοντική εξεύρεση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.3 Τα βασικά θέματα μελλοντικής έρευνας και συνεργασίας

Οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα κάλυψαν όλες τις πτυχές των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή σε ό,τι αφορά την χρήση, την πολιτική, την εφαρμογή και την αξιολόγηση καθώς και τις πτυχές έρευνας και ανάπτυξης της τεχνολογίας:

- Έρευνα ψυχολογικών και παιδαγωγικών πτυχών των ΤΠΕ και των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες
- Έρευνα και Ανάπτυξη νέων τεχνολογιών που είναι ειδικά σχεδιασμένες για παιδιά με ειδικές ανάγκες

- Έρευνα και προγράμματα ανάπτυξης για την παρούσα επίδραση των ΤΠΕ στη διαδικασία μάθησης .
- Έρευνα που αφορά το πώς οι ΤΠΕ μπορούν να βοηθήσουν την διαδικασία ένταξης των μαθητών με ειδικές ανάγκες
- Διακρατικά προγράμματα που διερευνούν κυρίως τις διαλέξεις με βίντεο , με e-mail με υποστήριξη μέσω του Διαδικτύου για να εξακριβωθεί η αξία της διεθνούς επικοινωνίας στην Ειδική Αγωγή
- Συστηματικές έρευνες για επεξεργασία επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, εκπαίδευση εξ' απόστασεως και υποστήριξη.
- Πληροφόρηση για τις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για προϊόντα
- Έρευνα για συστήματα που σχετίζονται με το εκπαιδευτικό περιβάλλον και τις προϋποθέσεις του
- Ανάπτυξη προγραμμάτων με τη χρήση των ΤΠΕ (σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο)
- Κατά την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού λογισμικού , θα πρέπει να εστιαστεί η προσοχή στο πολιτιστικό, εθνικό , φιλοσοφικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιβάλλον
- Συστηματική αξιολόγηση της επίδρασης των ΤΠΕ στο σχεδιασμό πολιτικής της Ειδικής Αγωγής
- Μια επισκόπηση των προγραμμάτων και των πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται μέσα από τις ΤΠΕ και που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εκπαίδευσης των μαθητών με ειδικές ανάγκες. Μια τέτοια επισκόπηση θα είχε πραγματικά πολλές πτυχές καινοτομίας

Όλες αυτές οι παραπάνω προτάσεις δείχνουν την ανάγκη για μακρόχρονη έρευνα , συνεργασία και αξιολόγηση που θα επέτρεπε την εισαγωγή διαφορετικών ΤΠΕ για τους χρήστες .

4.4 Μέθοδοι για διευκόλυνση των παραπάνω

Υποβλήθηκε αξιόλογος αριθμός προτάσεων από συμμετέχοντες, οι οποίες τόνισαν τις στρατηγικές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εφαρμογή ορισμένων σημαντικών εισηγήσεων σχετικά με τις εξελίξεις στην έρευνα και τη συνεργασία:

- Διεύρυνση των διεθνών ευκαιριών για κατάρτιση ειδικών εκπαιδευτικών
- Ανάπτυξη παραδειγμάτων αποτελεσματικής πρακτικής που υπάρχουν στην Ευρώπη
- Μετάφραση και προσαρμογή της Ευρωπαϊκής μεθοδολογίας στις απαιτήσεις κάθε κράτους
- Αναγνώριση των κατευθυντήριων γραμμών για την Ειδικής Αγωγής
- Δημιουργία πλατφόρμας για ανταλλαγή εμπειριών και σχεδιασμός κοινών πρωτοβουλιών
- Ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού κέντρου μάθησης το οποίο θα είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και δοκιμή προγραμμάτων για μαθητές με ειδικές ανάγκες
- Εργασία για τη δημιουργία κοινών Ευρωπαϊκών μοντέλων πρακτικής . Διαπιστώθηκε και εκφράστηκε καθαρά από όλες τις χώρες η ανάγκη και η επιθυμία διεύρυνσης των διεθνών πρωτοβουλιών συνεργασίας .

4.5 Περίληψη

Με διάφορους τρόπους, πολλές χώρες συµµερίζονται την άποψη ότι η αύξηση των ευκαιριών διεθνούς συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών θα αποτελέσει ένα µέσο έναρξης εργασιών για τους τοµείς που έχει εκδηλωθεί αυτή η ανάγκη. Θα πρέπει να τονιστεί ότι πολλές από αυτές τις πληροφορίες που αναφέρθηκαν εδώ (στα τµήµατα 4.2 και 4.3) υπάρχουν ήδη σε "ατοµικό" επίπεδο κάθε χώρας , αλλά υπάρχει ακόµη πολλή δουλειά να γίνει για να υπάρξει συντονισµός αυτής της πληροφόρησης και για να γίνει διαθέσιµη , όχι µόνο διεθνώς αλλά και σε άλλες οµάδες που ασχολούνται µε τις ΤΠΕ όπως χρήστες , διαµορφωτές πολιτικής και ερευνητές.

Οι συµµετέχοντες σε αυτό το πρόγραµµα είχαν όλοι πολύ καθαρές απόψεις για το πώς θα πρέπει να αναπτυχθεί η Ειδική Αγωγή για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτών των τεσσάρων τοµέων που αναφέρθηκαν ώστε να υπάρξει πιο σωστή εφαρµογή των ΤΠΕ στο µέλλον. Τα σηµεία που εξετάστηκαν παρέχουν µια σαφή εικόνα του πώς θα είναι στο µέλλον οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή, ένα µέλλον που θα :

- βασίζεται στην εφαρµογή αποτελεσµατικής εκπαιδευτικής θεωρίας και αρχών ,
- η διεθνής και εθνική πληροφόρηση για όλες τις πτυχές της χρήσης των ΤΠΕ θα είναι προσβάσιµη,
- οι δυνατότητες κατάρτισης θα είναι πολυάριθµες.
- η έρευνα και η συνεργασία θα υποστηρίζονται σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

5 Γενικά συμπεράσματα

Οι κεντρικοί πρωταγωνιστές των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή είναι οι μαθητές με ειδικές ανάγκες και οι εκπαιδευτικοί. Τα κύρια συμπεράσματα αυτού του προγράμματος επικεντρώνονται στα θέματα που έχουν άμεση σχέση με τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς στους οποίους και απευθύνονται. Αυτά τα θέματα περιέχουν: τη χρηματοδότηση, την κατάρτιση, τη συμμετοχή, την υποστήριξη, τη διαθεσιμότητα προσβάσιμων ΤΠΕ, την ένταξη των ΤΠΕ μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα και την εκπαίδευση χρήσης των ΤΠΕ.

Το εύρος της πληροφόρησης που προβάλλεται μέσα από τις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή και αυτή η συνοπτική έκθεση που ακολουθεί ουσιαστικά παρέχει περιγραφές και συζητήσεις αυτών των θεμάτων σε σχέση πρωτίστως με την πολιτική και την πρακτική εφαρμογή της, και δευτερευόντως με την πρόσβαση στην πληροφόρηση και στις μεθόδους πρόσβασης στην πληροφόρηση και τέλος στις ρυθμίσεις συνεργασίας σε διάφορα επίπεδα και μεταξύ πολλών πρωταγωνιστών.

Εδώ θα εστιάσουμε τη προσοχή μας στα πιο σημαντικά μηνύματα που σχετίζονται με αυτούς τους τομείς.

5.1 Πολιτική, παροχές και πρακτικές

Ένα σημαντικό πρόβλημα στο χώρο της έρευνας και ανάπτυξης των ΤΠΕ, είναι σήμερα η εφαρμογή των αρχών της εκπαίδευσης ένταξης κατόπιν ατομικού σχεδιασμού – δηλαδή οι διαφορετικές ανάγκες των χρηστών λαμβάνονται υπόψη από την αρχή του σχεδιασμού του εξοπλισμού και του λογισμικού. Οι ανάγκες τους δεν εξετάζονται αργότερα και δε θεωρείται ότι μπορούν να ικανοποιηθούν με απλή προσαρμογή στα ήδη υπάρχοντα προϊόντα.

Για να χτιστεί μια πραγματική κοινωνία ένταξης, θα πρέπει οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και η κατάλληλη τεχνολογία να απαντούν σε όλες τις απαιτήσεις των χρηστών, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ειδικές ανάγκες. Η πρόσβαση σε κατάλληλες ΤΠΕ μπορεί να μειώσει τις ανισότητες στην εκπαίδευση και **οι ΤΠΕ μπορούν να γίνουν ένα ισχυρό εργαλείο υποστήριξης της εκπαιδευτικής ένταξης**. Αντίθετα, η ακατάλληλη ή περιορισμένη πρόσβαση στις ΤΠΕ μπορεί να αυξήσει τις ανισότητες στην εκπαίδευση που αντιμετωπίζουν ορισμένοι μαθητές συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών με ειδικές ανάγκες. Ο ψηφιακός διαχωρισμός που θα μπορούσε πιθανόν να αναπτυχθεί μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων (Ευρυδίκη, 2001) μπορεί να θεωρηθεί ως εξαιρετικά σημαντικός για τον τομέα της ειδικής αγωγής.

Η αρχή της ένταξης του σχεδιασμού χρειάζεται να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, της χρηματοδότησης, της εφαρμογής και αξιολόγησης των πολιτικών των ΤΠΕ καθώς και των παροχών και πρακτικών. Η σύνοδος των δικτύων ΤΠΕ -Ειδικής Αγωγής (2001) υποστηρίζει ότι *απαιτείται μια προσέγγιση ένταξης για την ανάπτυξη μιας νέας κουλτούρας*

εκμάθησης γενικών γνώσεων αλλά και ειδικών γνώσεων που σχετίζονται με την εκμάθηση χρήση τεχνολογίας . Ως σημείο έναρξης για αυτό , θα είναι απαραίτητο να αναγνωρίσουμε τα στοιχεία της εκπαίδευσης , τις ΤΠΕ και τις ΤΠΕ στις πρακτικές και πολιτικές που ακολουθούνται στην Ειδική Αγωγή πράγμα που κάνει κάποιες πολιτικές να επιδρούν περισσότερο από ότι κάποιες άλλες .

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει μια ανάγκη μετατόπισης του επίκεντρου των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή και στα προγράμματα. Προηγουμένως έχει δοθεί η έμφαση στους τρόπους (υποδομή σε εξοπλισμό και εμπειρία) που μπορούν να κάνουν τις ΤΠΕ να εφαρμοστούν πιο αποτελεσματικά στην Ειδική Αγωγή. Αυτό που είναι ολοφάνερο από αυτή την μελέτη είναι ότι αυτοί που τις χρησιμοποιούν στη πράξη ζητούν **να δοθεί έμφαση στο στόχο , το σκοπό και τα αποτελέσματα των ΤΠΕ και όχι μόνο στους τρόπους χρήσης των ΤΠΕ.** Μια τέτοια επικέντρωση θα βοηθήσει τις συζητήσεις γύρω από την δημιουργία της κατάλληλης υποδομής , αλλά θα επικεντρώσει ακόμη περισσότερο στο γιατί και πώς οι ΤΠΕ μπορούν να χρησιμοποιηθούν καταλληλότερα σε διαφορετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Επομένως μια τέτοια μετατόπιση της έμφασης θα βοηθούσε να επικεντρωθεί η προσοχή μας στο να χρησιμοποιούμε τις ΤΠΕ για τη μάθηση σε διαφορετικά περιβάλλοντα από το να μάθουμε απλά να τις χρησιμοποιούμε με διαφορετικούς τρόπους. Η γνήσια ένταξη στις ΤΠΕ στο ωρολόγιο πρόγραμμα για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες θα πραγματοποιηθεί μόνο όταν γίνουν κατανοητές οι δυνατότητες των ΤΠΕ ως εργαλείο μάθησης .

5.2 Παραγωγή και πρόσβαση στην πληροφορία

Η πρόσβαση στην πληροφόρηση είναι σημαντική , η πρόσβαση στο σωστό είδος πληροφορίας είναι ουσιώδης. Ενώ είναι αδύνατο να προσαρμόσουμε κάθε ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή στις απαιτήσεις του κάθε χρήστη, το πρόγραμμα αυτό προτείνει την ύπαρξη μιας στήλης διαφορετικών τύπων πληροφόρησης που είναι ανάγκη να διατεθούν ευρύτερα:

❖ **Απαιτείται πληροφόρηση από όλα και για όλα τα επίπεδα των ΤΠΕ στις εργασίες στην Ειδική Αγωγή :** διεθνείς , εθνικές, τοπικές, εργασίες στο σχολείο εργασία με συναδέλφους και άλλους εκπαιδευτικούς και μαθητές

❖ **Διαφορετικοί τύποι και μορφοποιήσεις πληροφοριών είναι απαραίτητοι** - διαφορετικοί υπό την έννοια περιεχομένου , παρουσίασης επιπέδων, μέσων παρουσίασης ,γλωσσών και τεχνικών μορφοποιήσεων - έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η προσβασιμότητα.

Ο κανόνας που ρυθμίζει την προσβασιμότητα στις πληροφορίες των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή πρέπει να είναι ότι όλα τα επίπεδα και τύποι πληροφόρησης να είναι προσβάσιμα σε όλους δηλαδή ανοικτά -σε ότι αφορά το περιεχόμενο και και την ηλεκτρονική μορφοποίηση- σε όσο το δυνατό περισσότερους χρήστες.

Ενώ υπάρχει πληροφόρηση διαθέσιμη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο , σε σωστό τύπο, δεν υπάρχει μορφοποίηση και επικέντρωση πάντα γιατί ακόμη δεν έχει δημιουργηθεί.

Είναι πολύ σημαντικό οι κανόνες προσβασιμότητας για όλους στην πληροφόρηση να ισχύουν όχι μόνο για τις πληροφορίες που ήδη υπάρχουν αλλά και για αυτές που βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας.

5.3 Συνεργασία και υποστήριξη

Αν οι κανόνες που ρυθμίζουν την πολιτική και την παροχή που έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να κάνουν την πληροφόρηση προσβάσιμη σε όλους , τότε απαιτείται η συνεργασία ανάμεσα σε περισσότερο ευέλικτες μορφές υποστήριξης για τις διάφορες κατηγορίες χρηστών των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή .

Η αυξανόμενη συνεργασία μεταξύ όλων των βαθμίδων συμμετεχόντων στις ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή απαιτεί συμμετοχή: διεθνή, εθνική, περιφερειακή, σχολική , επαγγελματικής υποστήριξης, εκπαιδευτικών, μαθητών καθώς και των οικογενειών τους και των τοπικών κοινοτήτων. Οι σκοποί της συνεργασίας πρέπει να ποικίλουν: προσωπική επικοινωνία, υποστήριξη, διάχυση πληροφοριών , διάλογος, παροχές, κατάρτιση, έρευνα ακόμη και ανάπτυξη πολιτικής . Επιπλέον απαιτείται ένα μεγαλύτερο εύρος και πολυμορφία των διακανονισμών συνεργασίας : επίσημα/ανεπίσημα, τετα/επικοινωνικά βραχυπρόθεσμα/μακροπρόθεσμα, χρηματοδοτούμενα/μη χρηματοδοτούμενα.

Οι ΤΠΕ δεν οφείλουν μόνο να αποτελέσουν το κέντρο ή το τρέχον θέμα μιας μεγαλύτερης συνεργασίας αλλά πρέπει να είναι και ευκολότερες στην πρόσβαση για ένα ευρύτερο κοινό μέσω του οποίου θα μπορέσει να αναπτυχθεί η συνεργασία .

5.4 Συμπερασματικά σχόλια

Παρά τα πρακτικά - και καμιά φορά τα πολιτικά - ζητήματα που σχετίζονται με την πρώτη γραμμή εφαρμογής των ΤΠΕ στη τάξη , οι συμμετέχοντες σε αυτό το σχέδιο υπήρξαν πολύ σαφείς σχετικά με την σημασία των εκπαιδευτικών και των άλλων επαγγελματιών υποστήριξης που εμπλέκονται στον σχεδιασμό πολιτικής , δομών παροχής ακόμη και της τεχνολογίας που επηρεάζει την εργασία τους με τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι πληροφορίες για τους χρήστες των ΤΠΕ πρέπει να χρησιμοποιηθούν στις συζητήσεις για τη σχέση τεχνολογικής καινοτομίας, ανάπτυξης και εκπαιδευτικής θεωρίας . Τα πορίσματα αυτού του προγράμματος καταλήγουν στο εξής: Η κατανόηση των εκπαιδευτικών και τεχνολογικών αναγκών των χρηστών των ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή θα πρέπει να είναι η βάση για την πολιτική και την υποδομή των παροχών των ΤΠΕ που υποστηρίζουν τους

εκπαιδευτικούς αλλά και τους άλλους ειδικούς που υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς.

Τα στοιχεία αυτής της έρευνας δείχνουν ότι τα αιτήματα και οι προτάσεις δεν υποστηρίζονται σε διεθνές (ειδικά της Ε.Ε) , εθνικό, τοπικό ή ακόμα και σχολικό επίπεδο. Αν ο διάλογος ανάμεσα στις διάφορες ομάδες διευκολυνθεί σε μεγαλύτερο βαθμό , τότε θα έχει γίνει άλλο ένα βήμα μπροστά, για τη δημιουργία της Κοινωνίας της Πληροφορίας που θα περιλαμβάνει όλους τους πολίτες. Ελπίζουμε ότι αυτή εδώ η σύντομη έκθεση θα υποστηρίξει και θα βοηθήσει κατά κάποιο τρόπο το διάλογο αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ειδική Αγωγή, Εκδόθηκε από Meijer C.J.W. (1998) **Ένταξη στην Ευρώπη : Τάσεις σε 14 Ευρωπαϊκές Χώρες**, Μίντελφαρτ, Δανία

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1999) **Προς μια Ευρώπη χωρίς Εμπόδια για τα Άτομα με Αναπηρίες, ένας Χάρτης για την Επίτευξη Μεγαλύτερης Κοινωνικής Προστιθέμενης Αξίας**. Βρυξέλλες, Βέλγιο

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000) **eEurope 2002-Μια Κοινωνία Πληροφορίας για Όλους**. Από το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Φείρα, Βρυξέλλες, Βέλγιο

Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Ανακοίνωση (2000) **Προς μια Περιοχή Ευρωπαϊκής Έρευνας**, Βρυξέλλες, Βέλγιο

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Σχολείων (1999) **Η Ανάπτυξη των ΤΠΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση** Βρυξέλλες, Βέλγιο

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ειδικών στις εκδόσεις Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας **Πώς αλλάζει η Μάθηση (1998)** Βρετανικός Οργανισμός Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας (Becta) , Κόβεντρυ Ευρυδίκη (2000) **Αριθμοί Κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη** Λουξεμβούργο

Ευρυδίκη (2001) [ICT@Europe .edu](mailto:ICT@Europe.edu): **Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας στα Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Συστήματα** Βρυξέλλες , Βέλγιο

ΟΟΣΑ (2001) **Φοίτηση για Αυριανή Πληροφορία - Μαθαίνοντας να αλλάζουμε: ΤΠΕ στα Σχολεία** , Παρίσι , Γαλλία

SEN-IST- NET project consortium (2001) **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Υπεροχής στην Κοινωνία Τεχνολογιών Πληροφορίας για την Ειδική Αγωγή** . Μίντελφαρτ, Δανία

Στεφανίδης Κ. (εκδ.), Salvendy G. , Ακουμιανάκης Δ. , Bevan N. , Brewer J. ,Emiliani P.L. , Γκαλέτσας Α. , Haataja S. , Ιακωβίδης Ι. , Jacko J., Jenkins P. , Karshner A. , Korn P., Marcus A., Murphy H. , Stary C., Vanderheiden G., Weber G., & Ziegler J., (1998) Προ μια Κοινωνία Πληροφορίας για Όλους: International R& D Agenda. **International Journal of Human- Computer Interaction, 10 (2), 107-134.**

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή / Watkins A. (2001) **Οι ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή : Τι ζητούν οι χρήστες των ΤΠΕ από τους ερευνητές**. Στεφανίδης Κ. (εκδ.) **Universal Access In HCI: Προς μια Κοινωνία Πληροφορίας για Όλους** (τόμος 3) Lawrence Erlbaum Associates , New Jersey& London.

ΤΠΕ στην Ειδική Αγωγή: http://www.european-agency.org/ict_sen_db/index.html

Ερωτηματολόγιο: http://www.european-agency.org/ict_sen_db/question.html

Επικοινωνία με τους συνεργάτες: <http://www.european-agency.org/>